

els que he trobat pel camí
joaquim pla i cargol

per
Mn. CAMIL GEIS

El fet que el seu germà, Mn. Lluís G., m'hagués «descobert», des de les pàgines de «Diario de Gerona», en un article titulat «Els poetes nous», quan jo era encara un tendre estudiant d'«Humanitats», i que, uns anys després, amb articles encomiàstics, hagués saludat, els meus primers llibres, des de les mateixes pàgines, va fer que jo entrés en relació amb l'escriptor gironí Joaquim Pla i Cargol.

Tinc una carta, molt sentida, d'ell, fent-me gràcies de l'article que jo acabava de dedicar al seu esmentat germà, des de les pàgines d'aquesta mateixa «Revista de Girona» i en la mateixa secció que vinc habitualment omplint. Gràcies que jo vaig agrair, tot i que em donava per satisfet d'haver dedicat aquell article necrològic a qui tant havia significat en la meua desclosa literària.

Joaquim Pla ocupa un lloc ben representatiu en el moviment artístic i literari de la seva època.

Es dedicà plenament al Magisteri. Fou un d'aquells mestres que tant treballaren per la modernització de l'ensenyament a casa nostra i que —encara tímidament i silenciosa, perquè l'ambient polític d'aquella època no donava per més— procuraren introduir la nostra llengua a les Escoles, encara que fos només a través d'unes pàgines selectes de lectura. Recordem que dels «Tallers Dalmau Carles, Pla, S. A.» sortiren aquells llibres de lectura per a escoles, que encara hi ha gent gran que guarda gelosament: L'«Aplech» (encara no havien sortit les Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans), pàgines selectes de diversos autors, aplegades per un altre qualificat mestre escriptor Busquets i Punset, procedent de terres gironines, amb el qual jo vaig tenir relació, als seus darrers anys, en terres vigatanes. Després sortí d'aquells «Tallers» una altra antologia escolar, titulada «Garba», que aplega pàgines selectes de diversos autors (prosa i vers) feta precisament pel sacerdot germà del nostre biografiat dessús esmentat.

Dedicat plenament a la Pedagogia, publicà una sèrie de llibres d'aquest caire, com: «Historia Natural», «Ciencias Físico-Naturales», «Ornografía y Fisiología», «Las Civilizaciones», «La Tierra y el Hombre», «La Tierra y su Historia»...

Al marge d'aquestes publicacions, que en podríem dir de caire professional, publicà moltes obres de creació, de crítica artística i d'erudició.

Recordo la impressió inesborrable que va fer-me, en la meua tendra edat, aquell llibre «Terra de gestes i de beutat, Girona», que Joaquim Pla va escriure, en col·laboració amb Xavier Montsalvatge. Jo era un estudiant adoles-



Joaquim Pla

cent, quan l'erudit bibliotecari de la històrica Biblioteca del Seminari, Dr. Carles de Bolòs, que sabia conèixer, gairebé a primera vista, les aficions dels estudiants, traient-lo de la Secció d'autors gironins me'l va posar a les mans dient: «T'agradarà». La mateixa presentació tipogràfica del llibre, d'una original modernitat, ja invitava a fullejar-lo. I després d'obert, ja no el podies tancar fàcilment.

De cara als infants, cal esmentar aquell llibre tan simpàtic «El bon company».

L'Arqueologia i la Història de Girona i comarques lí són deutors de molt interessants publicacions com: «Breve reseña histórica de los Sitios de Gerona en 1808 y 1809», «El general Alvarez de Castro», «Santos Mártires de Gerona», «La guerra de la Independencia en Gerona y sus comarcas», «Els setges de Girona el 1808 i 1809», «Empúries i Roses», «Girona: Notes sobre monuments i bells indrets de la ciutat», «Biografías de gerundenses», «Gerona y sus comarcas», «Girona».

També cultivà el camp del Folklore. Notable en aquest sentit, el llibre «Art popular i de la llar a Catalunya».

Es revelà un expert assagista en el camp de les arts plàstiques. Només cal enumerar els títols de les seves publicacions d'aquest caire: «Goya», «Velázquez», «Ribera y Zurbarán», «Catálogo de las obras de pintura y escultura existentes en el Museo de Gerona».

No pretenem pas donar una bibliografia exhaustiva d'aquest escriptor gironí tan enamorat de la nostra Ciutat, de la seva Història, de la seva Arqueologia i del seu Folklore. Segurament que algunes de les seves produccions ens són desconegudes.

I ja no parlem de la multitud d'articles esparços en la premsa: «Joventut», «Revista de Girona», «Diario de Gerona» (que posteriorment es transformà en «Diari de Girona»), «Lletres» (de Palafrugell), «Canigó» (de Figueres)... I ja trobem la seva signatura en la «Il·lustració Catalana» (quan començà a publicar-se encara no vigien les Normes Ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans: remarqueu que «il·lustracions» s'escriu encara amb una sola L).

Pel seu interès eruditiu, em plau registrar aquella col·lecció de quaderns que ell qualificava, potser massa simplement, de «Folletos de la serie navideña». Els va publicar, ininterrompudament, des del cicle nadalenc 1953-54 fins al del 1972-73. Cloïa la sèrie amb aquestes paraules: «Con el siguiente folleto consideramos terminada la serie de notas que, a lo largo de muchos años, hemos venido dedicando a la conmemoración de las Fiestas de Navidad, Año Nuevo, Reyes, características del año y de sus divisiones cronológicas».

Eren quaderns amb què felicitava als seus amics i clients de la seva empresa editora.

El seu interès es pot deduir dels seus títols, que ens plau registrar, per ordre cronològic: «Los Angeles y la Navidad», «Los Reyes Magos», «Los Nacimientos, Pesebres o Belenes y sus figuras», «La Circuncisión y Presentación», «La Degollación de los Santos Inocentes y la «Huida a Egipto», «La Infancia de Jesús», «Vida Hogareña en Nazareth y hallazgo en el Templo», «Paisajes y Ciudades de la Infancia de Jesús», «Motivos de carácter religioso y popular en la Navidad», «La adoración de los pastores en la Navidad», «Palestina en tiempos del nacimiento del Salvador», «Navidad, fiesta religiosa, familiar y popular», «Aspectos populares en la Navidad», «El pintor Rodrigo de Osuna», «Tiempo de Navidad. Calendario», «Consideraciones sobre el Año, las estaciones y el Zodíaco», «Notas sobre el Año y sus Meses», «La Navidad y el Año» y «El día, la semana y los nombres de los días del calendario».

Jo els vaig anar rebent cada any, idefectiblement acompanyats d'unes cordials paraules de felicitació nadalenca.